

Research Article

Causal Model of Aggression based on Personality Traits, Early Maladaptive Schema and Aggression: Mediating role of Emotion Regulation Strategies

Authors

Shila mohseni¹, Majid Barzegar^{2*}, Azarmidokht Rezaei³, Hossein Bagholi⁴

1. Ph.D. Candidate of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdash, Iran
Sh.mohseni9898@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Psychology of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad university, Marvdash, Iran (Corresponding Author) M.Barzegar55@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Psychology of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad university, Marvdash, Iran. Rezaei.azar@yahoo.com

4. Assistant Professor, Department of Psychology of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad university, Marvdash, Iran. BHossein@gmail.com

Abstract

Receive Date:
00/00/0000

Accept Date:
00/00/0000

Introduction: Introduction: Aggression has significant outbreak hence in adolescence and is an important topic in many studies of psychology and sociology. The goal of this study was to determine the mediating role of cognitive emotion regulation strategies in the relationship between personality traits and early maladaptive schema with aggression

Method: The research design was descriptive-correlational and the statistical population of the study included all Yasouj high school students during 2019-2020 academic year, among whom 240 students were selected by multi-stage random sampling method. In this study was used to collect data from Boss and Perry's Aggression Questionnaire, NEO-Five Factor Inventory by Costa & McCrae 1985; Cognitive Emotion Regulation by Garnefski, Kraaij & Spinhoven (2001) and Young Schema Questionnaire (YSQ) (1988). The reliability of the questionnaires was approved using cronbach's alpha coefficient. Evaluation of the proposed model with path analysis was done and Bootstrap command was used for studying the mediatory role in AMOS software.

Result: The result of analysis revealed that among the dimensions of personality traits, conscientiousness, agreeableness, extroversion and flexibility had a negative and significant effect on maladaptive emotional regulation strategies and extroversion and flexibility had a positive and significant effect on adaptive strategies. Also, schemas of emotional deprivation, abandonment, distrust and emotional inhibition had a positive and significant effect on maladaptive strategies of emotional regulation and abandonment, defects and shame and entitlement had a negative effect on adaptive strategies. In addition, the personality trait of agreeableness had a negative and significant effect and the schemas of abandonment, social isolation, failure, emotional inhibition and entitlement had a positive and significant effect on aggression. Finally, among the personality traits, conscientiousness, agreeableness, extroversion, and flexibility, and among the primary dysfunctional schemas, emotional deprivation, abandonment, mistrust, defects and shame, emotional inhibition, and entitlement were able to have an indirect effect on aggression by mediating of emotional regulation strategies.

Discussion and conclusion: It can be concluded that multiple interaction between the variables of early maladaptive schema, personality traits and cognitive emotion regulation strategies variables, play an important role in predicting adolescent aggression

Keywords: cognitive emotion regulation strategies, aggression, early maladaptive schema, personality traits

Corresponding Author's E-mail

نقش میانجی گر راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با پرخاشگری

نویسندگان

شیلا محسنی^۱، مجید بوزگر^{۲*}، آذرمدخت رضایی^۳، حسین بقولی^۴

۱. دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، ایران
sh.mohseni9898@gmail.com

۲. استادیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران (نویسنده مسئول)
M.Barzegar55@gmail.com

۳. استادیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران
Rezaei.Azar@yahoo.com

۴. استادیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. BHossein@gmail.com

چکیده

مقدمه: پرخاشگری پدیده نابهنجاری است که در دوره نوجوانی از شیوع قابل توجهی برخوردار است و عوامل زیادی در بروز این پدیده نقش دارند. هدف این پژوهش، بررسی نقش میانجی گر راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با پرخاشگری بود.

روش: طرح پژوهش از نوع همبستگی و معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر یاسوج در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ تشکیل دادند که تعداد ۳۴۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ (SQ-SF)، پنج عامل شخصیت (NEO)، راهبردهای تنظیم هیجان (CERQ) و پرخاشگری (AQ) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های همبستگی پیرسون و مدل‌یابی ارزیابی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزارهای SPSS و AMOS صورت گرفت.

نتایج: نتایج نشان داد از بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت‌پذیری توافق‌پذیری برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری اثر منفی و معناداری بر راهبردهای ناسازگارانه تنظیم شناختی هیجان و برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری اثر مثبت و معنادار بر راهبردهای سازگارانه تنظیم شناختی هیجان دارند. همچنین طرحواره‌های محرومیت هیجانی، ره‌اشدگی، بی‌اعتمادی و بازداری هیجانی تاثیر مثبت و معنادار بر راهبردهای ناسازگارانه تنظیم شناختی هیجان و طرحواره‌های ره‌اشدگی، نقص و شرم و استحقاق نیز تاثیر منفی بر راهبردهای سازگارانه تنظیم شناختی هیجان داشتند. علاوه بر آن، ویژگی شخصیتی توافق‌پذیری اثر منفی و مستقیم و طرحواره‌های ره‌اشدگی، انزوای اجتماعی، شکست، بازداری هیجانی و استحقاق تاثیر

تاریخ دریافت:
....../.../..

تاریخ پذیرش:
....../.../..

مثبت و مستقیم بر پرخاشگری داشتند. در نهایت از بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت‌پذیری، توافق‌پذیری، برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری و از بین ابعاد طرحواره‌های ناکارآمد اولیه، محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، شرم و نقص، بازداری هیجانی و استحقاق توانستند از طریق راهبردهای تنظیم شناختی هیجان بر پرخاشگری تأثیر غیرمستقیم بگذارند.

بحث و نتیجه‌گیری: در مجموع می‌توان نتیجه گرفت تعامل چندگانه متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در پیش‌بینی پرخاشگری نوجوانان نقش دارند و یافته‌های حاصل از تحقیق می‌تواند در کاهش مشکلات ناشی از پرخاشگری و بدتنظیمی هیجانی برای مشاوران و روان‌شناسان مدارس یاری‌کننده باشد.

کلیدواژه‌ها ویژگی‌های
شخصیتی،
طرحواره‌های ناکارآمد
اولیه، راهبردهای تنظیم
شناختی
هیجان،
پرخاشگری

واژگان کلیدی

پست الکترونیکی
نویسنده مسئول

آدرس پست الکترونیکی نویسنده مسئول M.Barzegar55@gmail.com

توضیح طرح پژوهشی با ذکر مرکز / موسسه تأمین‌کننده

نوجوانی و مراجعه مکرر این قشر به مراکز درمانی، بررسی علل و کنترل آن مورد توجه روانشناسان قرار گرفته است [۲]. آنچه مطالعه رفتارهای پرخاشگرانه را ضروری می‌سازد، گستره وسیع این نوع رفتارها در جوامع در حال پیشرفت کنونی و تداوم آنها از سنین کودکی تا بزرگسالی است. پرخاشگری می‌تواند بر تمامی جنبه‌های زندگی نوجوانان سایه افکند و یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌آید. لذا هرگونه راهبرد اصلاحی یا پیشگیرانه در خصوص رفتارهای خشونت‌آمیز باید با توجه به پیچیدگی‌های این نوع رفتارها طراحی شوند.

طبق مدل پرخاشگری عمومی، تعامل عوامل فردی و موقعیتی، باعث بروز رفتار پرخاشگرانه می‌گردد [۵]. بر اساس این مدل، تفسیرهای شناختی فرد از موقعیت‌ها نیز بر وضعیت درونی شخص، موثراند. ویژگی‌های شخصیتی، از جمله عوامل فردی موثر در تبیین و پیش‌بینی پرخاشگری است. ویژگی‌های شخصیتی الگوهای باثباتی هستند که به صورت تفاوت‌های فردی در فرایندهای روانی ایفای نقش می‌کنند. در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی، الگوی عاملی

مقدمه

نوجوانی دوره‌ای است که با تغییرات فیزیکی، رفتاری و هیجانی همراه است [۱]. این دوره با تغییرات هورمونی و محیطی باعث افزایش احتمال به پرخاشگری می‌شود [۲]؛ پرخاشگری حالت ذهنی منفی با انحرافات شناختی و رفتاری به منظور آسیب رساندن عمدی به صورت فیزیکی و یا کلامی به دیگران است [۲]. تحقیقات دهه‌های اخیر بیانگر این است که نوجوانی با افزایش قابل توجهی از رفتارهای ضد اجتماعی و پرخاشگری همراه است و بیشترین مشارکت در جرایم مربوط به نوجوانان و به طور معمول بین سنین ۱۶ تا ۱۸ سالگی اتفاق می‌افتد [۳]. طی سالیان گذشته، میزان رفتارهای پرخاشگرانه در میان جوامع افزایش پیدا کرده است و علاوه بر آن، پرخاشگری سنین نوجوانی پیش‌بینی‌کننده رفتارهای ضد اجتماعی در بزرگسالی است [۴]. به علت افزایش پرخاشگری در دوره‌ی

۱. adolescence

با ایجاد تحریف در فرآیندهای روان‌شناختی افراد، می‌توانند زمینه‌ساز انواع مشکلات در افراد باشند [۱۶]. نتایج یک پژوهش نشان داد که برخی طرحواره‌ها مانند طرحواره‌های حوزه طرد و رها کردن با رفتارهای مخالف و پرخاشگرانه نوجوانان مرتبط هستند [۱۷]. در پژوهش دیگری نیز از بین طرحواره‌ها، طرحواره خودگردانی و عملکرد مختل بیشترین همبستگی را با پرخاشگری داشتند [۱۸]. علاوه بر آن، در پژوهش‌های بسیاری بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و پرخاشگری رابطه معناداری مشاهده شد [۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲].

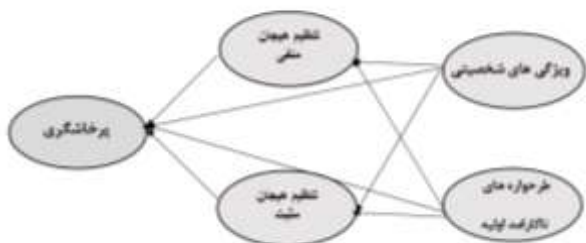
در سال‌های اخیر، پژوهشگران مدل‌های میانجی‌گری را که ترکیبی از ویژگی‌های فردی مانند تنظیم هیجان و عوامل بین فردی است، در تفسیر رفتار پرخاشگرانه نوجوانان پیشنهاد کرده‌اند [۲۳]. مطالعات اخیر نیز ارتباط ثابت و یکنواختی بین اختلالات حوزه تنظیم هیجان و مؤلفه‌های مختلف پرخاشگری (مانند خشم) و اشکال آن (مانند واکنشی و فعال) گزارش کرده‌اند [۲۴]. تنظیم هیجان به ظرفیت شناخت، کنترل، ارزیابی و مدیریت حالت‌ها و واکنش‌های هیجانی به شیوه مناسب و سازگارانه اشاره دارد [۲۵]. راهبردهای تنظیم شناختی هیجان، از متداول‌ترین راهبردهای شناختی هستند و می‌توان آنها را به دو طبقه سازگارانه (مثبت) و ناسازگارانه (منفی) تقسیم کرد. این راهبردها، به طور متفاوتی با آسیب‌های روانی مرتبط‌اند [۲۶]. تنظیم هیجانی و راهبردهای شناختی تنظیم هیجان می‌توانند تاثیر ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌ها را بر پرخاشگری تحت تاثیر قرار دهند. ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌ها به دلیل تاثیر بر ابعاد هیجانی افراد، با دست‌کاری تنظیم هیجان، می‌توانند امکان بروز پرخاشگری را کاهش و یا افزایش دهند. بدین معنا که طرحواره‌های ناکارآمد با ایجاد تحریف و سوء تعبیر از وقایع و رویدادها، منجر به عدم به کارگیری صحیح راهبردهای تنظیم هیجانی در افراد و کاهش استفاده از راهبردهای مناسب و به دنبال آن آسیب‌های روان‌شناختی نظیر پرخاشگری می‌گردد. از طرفی، نقش ویژگی‌های شخصیتی نیز در عملکرد هیجانی و عاطفی و جسمانی قابل توجه است [۲۷]. ویژگی‌های شخصیتی باعث بکارگیری برخی راهبردها نسبت به راهبردهای دیگر می‌شوند و قادرند بر انتخاب راهبردهای تنظیم هیجانی و در نتیجه آمادگی‌های آسیب‌های شناختی

بیشتر مورد توجه است. مدل پنج عاملی (FFM)، شخصیت را شامل پنج حوزه روان‌رنجورخوی^۲، برون‌گرایی^۳، باز بودن^۴، توافق‌پذیری و وجدانی بودن میداند [۶]. شخصیت از طریق تاثیر در نوع واکنش به تنش، تاثیر بر میزان رویارویی با آن یا تاثیر در هر دو زمینه، بر فرایندهای مرتبط با تنش اثرگذار است [۷]. مطابق نتایج یک مطالعه، گشودگی به تجربه، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی با تمام شکل‌های پرخاشگری رابطه منفی دارند [۸]. پژوهش‌های بسیاری نیز نشان دادند که بین پرخاشگری و ویژگی‌های شخصیت ارتباط معنی‌داری وجود دارد و بیشتر این مطالعات بر روی نوجوانان متمرکز بوده است [۲، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳].

یکی دیگر از متغیرهای پیش‌بینی‌کننده پرخاشگری، طرحواره‌های ناکارآمد اولیه است. نقش محوری طرحواره‌های شناختی در حفظ و ثبات رفتار پرخاشگرانه بسیار حائز اهمیت است. طرحواره‌ها، انتزاع یا الگویی از عناصر متمایز یک موضوع یا رویداد هستند که بر نحوه سازماندهی و ادراک اطلاعات دریافتی تاثیر می‌گذارند. طرحواره‌های ناکارآمد اولیه مربوط به باورهای منفی در مورد خود و روابط خود با دیگران است و زمانی ایجاد می‌شوند که نیازهای عاطفی اساسی کودک یا نوجوان به دلیل سوء استفاده‌های آشکار (مانند سوء استفاده احساسی)، فقدان مراقبت و پرورش کافی (به عنوان مثال احساس بی‌توجهی) یا رفتارهای ظریف‌تر والدینی (مانند والدین بیش از حد مضطرب) برآورده نمی‌شود [۱۴]. در مدل یانگ^۵ هجده طرحواره در قالب پنج حوزه بریدگی و طرد، خودمختاری و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری وجود دارد که احتمال دارد با رفتار پرخاشگرانه مرتبط باشند؛ برای مثال ممکن است از پرخاشگری جهت کنار آمدن با طرحواره‌های ناکارآمد استفاده شود [۱۵]. هنگام مواجهه فرد با یک موقعیت برانگیزاننده، طرحواره‌های ناکارآمد وی فعال و باعث برانگیختن هیجانات در فرد و پیوند این موقعیت به تجارب اولیه می‌گردد، بنابراین طرحواره‌های ناسازگار اولیه

^۱. Neuroticism
^۲. extraversion
^۳. openness
^۴. Young

پرخاشگری نوجوانان انجام گرفت. از این رو، می‌توان مدل مفهومی را برای مسیر مورد نظر مانند شکل ۱ ترسیم نمود:

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش تحقیق

پژوهش حاضر، از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش، جزء مطالعات توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر تحلیل روابط ساختاری (مدل‌سازی معادلات ساختاری) است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر متوسطه دوم شهر یاسوج در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ بود. برای محاسبه حجم نمونه به ادبیات پژوهشی مرتبط با روش آماری مدل‌سازی معادلات ساختاری مراجعه شد. مطابق یک دیدگاه آماری، حجم نمونه برای مدل‌هایی با ۱۰ تا ۱۵ نشانگر، اغلب بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ مورد مطلوب است. از سوی دیگر، پیشنهاد شده است که به ازای هر متغیر اندازه گیری شده یا نشانگر حداقل ۱۵ مورد کفایت می‌کند [۳۶]. از این رو، در این پژوهش، با توجه به نوع تحلیل و تعداد سازه‌های مدل، حجم نمونه ۳۱۸ نفر مطلوب است؛ اما به منظور افزایش توان آزمون و پوشش ریزش احتمالی نمونه، حجم نمونه ۳۴۰ نفر در نظر گرفته شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش عدم ابتلا به اختلالات روانی، دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال، رضایت آگاهانه و معیار خروج نیز عدم تمایل به شرکت در آزمون بود. به منظور ملاحظات اخلاقی، به آزمودنی‌ها نیز اطلاعاتی مبنی بر اختیاری بودن شرکت در پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات و همچنین امکان انصراف آنها از پژوهش داده شد. در اجرای پرسشنامه نیز محدودیت زمانی وجود نداشت و پاسخ دهندگان موظف بودند بعد از تکمیل پرسشنامه آن را تحویل دهند. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌های خام مورد نیاز استخراج شد و با استفاده از روش‌های همبستگی، مدل‌سازی

مانند پرخاشگری اثرگذار باشند. وجود برخی صفات شخصیتی در افراد و به دنبال آن استفاده از راهبردهای سازگارانه نیز، به نوبه خود باعث اجتناب از رفتارهای تکانشی و پرخاشگرانه و اقدامات بهتر خواهد شد [۲۸]. تحقیقات نیز نشان داده‌اند که بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و راهبردهای ناسازگارانه، همبستگی معنی‌داری وجود دارد [۲۹، ۳۰]. نتایج پژوهشی دیگر نیز تاثیر معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر راهبردهای تنظیم شناختی هیجان را نشان داد [۳۱]. نتایج تعدادی از پژوهش‌ها نیز نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم هیجان در رابطه بین ابعاد طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و سایر رفتارهای تکانشی و منفی را تایید نمودند [۲۰، ۳۲، ۳۳]. از سوی دیگر، در تحقیقی نقش میانجی گر راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با سایر متغیرهای رفتاری تایید شد [۳۴]. تحقیقاتی دیگر نیز نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیت و راهبردهای تنظیم هیجان رابطه معناداری وجود دارد و ویژگی‌های شخصیت بر راهبردهای تنظیم هیجان اثر معناداری دارد [۳۵، ۳۸]. بنابراین، راهبردهای تنظیم هیجان از جمله متغیرهایی است که می‌تواند در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با پرخاشگری، نقش میانجی را ایفا کند.

باتوجه به ارتباط برخی ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناکارآمد اولیه با مشکلات تنظیم هیجانی و همچنین ارتباط این راهبردها با پرخاشگری، بررسی نحوه ارتباط بین این عوامل شناختی و موقعیتی و هیجانی ضروری است و بر اساس آنچه بیان شد می‌توان انتظار داشت که متغیرهای فوق با تأثیرگذاری بر راهبردهای شناختی تنظیم هیجان، پرخاشگری را پیش‌بینی نمایند. از آنجایی که رفتارهای پرخاشگرانه در نوجوانان باعث عوارض جسمی، روانی و اجتماعی می‌شود و این گروه، نیروی انسانی و سازندگان فردای کشور هستند، سلامت روانی آنها اهمیت زیادی دارد و هرگونه ناآشنایی با این مسائل باعث اثرات زیان باری در جامعه می‌شود. بنابراین شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پرخاشگری و کنترل آن می‌تواند بروز آن را به حداقل برساند. بدین منظور، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی راهبردهای تنظیم هیجان در ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناکارآمد اولیه با

۰/۷۹، ۰/۶۴، ۰/۶۸، ۰/۸۱، ۰/۶۳، ۰/۷۵، ۰/۸۷، ۰/۶۹، ۰/۷۰، ۰/۶۵، ۰/۸۷، ۰/۷۶، ۰/۶۱، ۰/۶۵ و ۰/۷۴ به دست آمد. همچنین، نتایج تحلیل عاملی تاییدی برای ساختار ۱۵ عاملی این پرسشنامه نیز بسیار مطلوب بود.

۲- پرسشنامه فرم کوتاه نئو (NEO-FFI): پرسشنامه شخصیتی نئو، یک ابزار خودگزارشی برای اندازه‌گیری صفات شخصیتی است که توسط مکری و کاستا^۶ در سال ۱۹۹۲ ساخته شده است. پرسشنامه فرم کوتاه نئو، فرم ۶۰ سوالی و نسخه کوتاه شده ۲۴۰ گزینه‌ای است و پنج عامل اصلی شخصیت که عبارتند از روان آزرده‌گرایی (N)، برون‌گرایی (E)، باز بودن به تجربه (O)، وظیفه‌شناسی (C) و توافق‌پذیری (A) را می‌سنجد. روایی و پایایی پرسشنامه توسط مکری و کاستا با ضریب آلفای کرونباخ برای ۵ عامل در دامنه ۰/۶۸ تا ۰/۸۶ و بازآزمایی با فاصله دو هفته‌ای ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ گزارش شده است [۳۹]. مطالعه روشن چلسی و همکاران [۳۹] نیز در ایران، آلفای کرونباخ عوامل روان رنجور خوبی و مسئولیت‌پذیری در تمام آزمودنی‌ها را سطح قابل قبول و بزرگتر از ۰/۷۰ و سایر عوامل را بالاتر از ۰/۵۰ که مناسب سطح توصیه شده برای مقایسه‌های گروهی است، نشان داد. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که برای پنج عامل روان آزرده‌گرایی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری به ترتیب ضرایب ۰/۶۹، ۰/۴۷، ۰/۵۶ و ۰/۷۲ به دست آمد. به علاوه، نتایج تحلیل عاملی تاییدی، ساختار ۵ عاملی این پرسشنامه را تایید نمود.

۳- پرسشنامه راهبردهای تنظیم شناختی هیجان (CERQ): این مقیاس به منظور ارزیابی راهبردهای شناختی تطابقی بعد از تجربه‌ی رخداد‌های تهدید کننده و تنش‌زای زندگی توسط گارنفسکی^۷ و همکاران [۴۰] ابداع شد و شامل ۳۶ سوال است که هر کدام بر اساس مقیاس درجه‌بندی لیکرت در دامنه‌ای از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره گذاری می‌شود. در این پرسشنامه هر ۴ سوال یک زیرمقیاس را تشکیل می‌دهد و در مجموع ۹ خرده مقیاس وجود دارد که هر خرده مقیاس، راهبردی از راهبردهای

معادلات ساختاری و تحلیل مسیر روابط علی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. به طوری که ویژگی‌های شخصیت و ۱۵ طرحواره ناکارآمد اولیه متغیر پیش‌بین، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان (مثبت و منفی) متغیر میانجی و پرخاشگری متغیر ملاک است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS بهره گرفته شد.

ابزار سنجش

۱- نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ (YSQ-SF): این پرسشنامه خود گزارشی توسط یانگ و همکاران (۱۹۹۴) به منظور اندازه‌گیری ۱۵ طرحواره غیر انطباقی اولیه تهیه شد و دارای ۷۵ گویه است؛ به طوری که هر گویه با یک مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۶) نمره‌گذاری می‌شود. این ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه در ۵ حوزه بریدگی و طرد (مشمتمل بر طرحواره‌های محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی و شرم)، خودمختاری و عملکرد مختل (مشمتمل بر طرحواره‌های وابستگی، شکست، آسیب‌پذیری و خویشتن تحول نیافته)، محدودیت‌های مختل (مشمتمل بر طرحواره‌های استحقاق و خویشتن داری)، دیگر جهت‌مندی (مشمتمل بر طرحواره‌های اطاعت و از خود گذشتگی)، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (مشمتمل بر طرحواره‌های بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه) طبقه‌بندی، ارزیابی و عملیاتی می‌گردد. در نخستین مطالعه یانگ و همکاران (۱۹۹۴) ضریب آلفای کرونباخ برای هر طرحواره، بین ۰/۸۳ تا ۰/۹۶ و ضریب بازآزمایی آن بین ۰/۵۳ تا ۰/۹۶ به دست آمد؛ همچنین آنها دریافتند که این پرسشنامه از روایی مطلوبی برخوردار است [۳۷]. در ایران نیز آهی و همکاران [۳۸] همسانی درونی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت ایرانی مؤنث ۰/۹۷ و در جمعیت مذکر ۰/۹۸ گزارش کرده‌اند.

در پژوهش حاضر نیز برای بررسی پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که برای ۱۵ عامل محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی، شرم، وابستگی، شکست، آسیب‌پذیری، خویشتن تحول نیافته، استحقاق، خویشتن داری، اطاعت، از خود گذشتگی، بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه به ترتیب ضرایب

^۶. Casta & McCrae

^۷. Garnefski

است، لذا اجرای این پرسشنامه در جامعه آماری این پژوهش نیز قابل قبول است. در پژوهش حاضر برای بررسی پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که برای خرده مقیاس‌های پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت، به ترتیب ضرایب $0/78$ ، $0/65$ ، $0/69$ و $0/67$ به دست آمد. همچنین، نتایج تحلیل عاملی تاییدی پژوهش بیانگر آن بود که پرسشنامه پرخاشگری از روایی سازه‌ای مطلوبی برخوردار است و ساختار ۴ عاملی یاد شده مورد تایید قرار می‌گیرد.

یافته‌ها

نمونه پژوهش حاضر شامل ۳۴۰ نفر بود که ۱۷۳ نفر ($50/7\%$) از افراد نمونه را دختران و ۱۶۸ نفر ($49/3\%$) را نیز پسران تشکیل دادند. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها نشان داد که سطح پراکندگی همه متغیرها بالاتر از $0/05$ است؛ بنابراین، همه متغیرها از توزیع نرمال برخوردار بودند. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است:

شناختی تنظیم هیجان را ارزیابی می‌کند. این راهبردها به دو گروه راهبردهای مثبت تنظیم شناختی هیجان (ارزیابی مجدد مثبت، دیدگاه‌گیری، پذیرش، تمرکز مجدد مثبت و تمرکز بر برنامه) و راهبردهای منفی تنظیم شناختی هیجان (سرزنش خود، نشخوار فکری، فاجعه انگاری و سرزنش دیگران) تقسیم می‌شوند. گارنفسکی و همکاران پایایی مقیاس را با ضریب آلفای کرونباخ در دامنه‌ی $0/71$ تا $0/81$ و با روش بازآزمایی در دامنه‌ی $0/48$ تا $0/61$ به دست آورده‌اند؛ روایی پرسشنامه نیز قابل قبول گزارش شده است [۴۰]. بشارت و همکاران در تحقیق خود پایایی مقیاس را با ضریب آلفای کرونباخ در دامنه $0/64$ تا $0/82$ برای ۹ زیر مقیاس این پرسشنامه گزارش کرده‌اند [۴۱]. در پژوهش حاضر برای بررسی پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که برای خرده مقیاس‌های سرزنش خود، نشخوارگری، فاجعه‌سازی، سرزنش‌دیگران، ارزیابی مجدد مثبت، دیدگاه‌گیری، پذیرش، تمرکز مجدد مثبت و تمرکز مجدد بر برنامه‌ریزی، به ترتیب ضرایب $0/733$ ، $0/833$ ، $0/714$ ، $0/766$ ، $0/728$ ، $0/763$ ، $0/715$ ، $0/791$ و $0/708$ به دست آمد. نتایج تحلیل عاملی تاییدی پژوهش نیز بیانگر آن بود که پرسشنامه راهبردهای تنظیم شناختی هیجان از روایی سازه‌ای مطلوبی برخوردار است و ساختار ۲ عاملی یاد شده مورد تایید قرار می‌گیرد.

۴- پرسشنامه پرخاشگری (AQ): این مقیاس توسط باس و پری [۴۲] ارائه گردید و شامل ۲۹ عبارت و چهار زیرمقیاس پرخاشگری بدنی (PA)، پرخاشگری کلام (VA)، خشم (A) و خصومت (H) است که در یک طیف ۵ درجه‌ای از ۱ (اصلاً شبیه من نیست) تا ۵ (کاملاً شبیه من است) قرار می‌گیرند. باس و پری [۴۲]^۸ جهت بررسی پایایی، ضریب همبستگی $0/80$ ، $0/76$ ، $0/72$ و $0/72$ درصد به ترتیب برای ابعاد پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت گزارش کرده‌اند. از آنجا که قبلاً روایی و اعتبار پرسشنامه در پژوهش نقدی و همکاران [۴۳] بر روی یک گروه نوجوان ۱۰۴ نفری در رده سنی ۱۴ تا ۱۷ سال، مورد بررسی و آلفای کرونباخ کل مقیاس، $0/87$ و برای خرده مقیاس‌های پرخاشگری فیزیکی $0/73$ ، پرخاشگری کلامی $0/78$ ، خشم $0/74$ و خصومت $0/78$ تأیید شده

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

بیشترین	کمترین	انحراف معیار	میانگین	متغیرهای پیش‌بین	
۳۰	۵	۳/۱۳	۱۴/۲۴	محرومیت هیجانی	طرحواره‌های ناکارآمد
۲۹	۵	۳/۴۵	۱۱/۱۹	وابستگی	
۳۰	۵	۲/۸۹	۱۲/۳۹	اطاعت	
۳۰	۵	۳/۹۳	۱۵/۱۹	بازداری هیجانی	
۳۰	۵	۴/۹۵	۱۷/۲۲	استحقاق	
۳۰	۵	۳/۳۳	۱۶/۴۸	رهاشدگی	
۲۹	۵	۳/۰۱	۱۴/۳۱	بی‌اعتمادی	
۳۰	۵	۳/۶۷	۱۴/۶۳	انزوای اجتماعی	
۳۰	۶	۴/۱۳	۱۷/۰۳	شرم	
۲۸	۵	۲/۹۶	۱۵/۲۶	شکست	
۳۰	۵	۳/۴۲	۱۴/۳۸	آسیب‌پذیری	
۳۰	۵	۴/۵۲	۱۲/۵۴	خویش‌تن تحول نیافته	
۳۰	۷	۳/۲۹	۱۷/۹۲	از خودگذشتگی	
۲۹	۵	۴/۷۱	۱۶/۹۸	معیارهای سرسختانه	
۳۰	۵	۲/۲۱	۱۱/۶۹	خویش‌تن‌داری	
۵۶	۲۰	۶/۹۷	۳۶/۱۳	روان‌رنجور خوبی	
۵۸	۲۰	۷/۰۳	۴۰/۲۵	برون‌گرایی	
۵۴	۲۰	۵/۶۷	۳۶/۷۶	انعطاف	
۵۳	۲۱	۶/۳۳	۳۸/۲۹	توافق	
۶۰	۲۳	۷/۳۳	۴۲/۲۵	مسئولیت	

۹۲	۲۳	۱۱/۸۴	۶۳/۳۳	تنظیم شناختی مثبت	راهبردهای تنظیم شناختی هیجان
۷۹	۲۱	۹/۲۷	۴۹/۵۱	تنظیم شناختی منفی	
۱۳۷	۳۷	۱۹/۱۹	۹۰/۷۰	پرخاشگری	

برای بررسی مدل مفهومی پژوهش، ابتدا روابط ساده همبستگی بین متغیرهای پژوهش با استفاده از روش همبستگی پیرسون محاسبه شد. جدول ۲ و ۳، ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون ویژگی‌های شخصیت با راهبردهای تنظیم هیجان (مثبت و منفی) و پرخاشگری

متغیرها	روان‌رنجورخوبی	برون‌گرایی	انعطاف پذیری	توافق	مسئولیت
روان‌رنجورخوبی	۱				
برون‌گرایی	۰/۴۳**	۱			
انعطاف پذیری	۰/۵۱**	۰/۴۹**	۱		
توافق	۰/۴۶**	۰/۳۷**	۰/۴۳**	۱	
مسئولیت	۰/۵۲**	۰/۴۴**	۰/۳۹**	۰/۳۸**	۱
تنظیم شناختی مثبت	۰/۲۹**	۰/۵۲**	۰/۵۸**	۰/۳۳**	۰/۶۶**
تنظیم شناختی منفی	۰/۲۱**	۰/۴۸**	۰/۵۶**	۰/۳۶**	۰/۴۹**
پرخاشگری	۰/۳۶**	۰/۲۸**	۰/۳۴**	۰/۳۵**	۰/۳۱**

** P < ۰/۰۱

جدول ۳. ضرایب همبستگی پیرسون طرخواه‌های ناکارآمد اولیه با راهبردهای تنظیم هیجان (مثبت و منفی) و

پرخاشگری

متغیرها	محرومیت هیجانی	وابستگی	اطاعت	بازداری هیجانی	استحقاق	رهاشدگی	بی‌اعتمادی	انزوای اجتماعی	شرم	شکست	آسیب پذیری	خوب‌بینی تحول نیافته	از خودگذشتگی	معیارهای سرسختانه	خوب‌بینی داری
محرومیت هیجانی	۱														
وابستگی	۰/۳۸**	۱													
اطاعت	۰/۲۹**	۰/۳۱**	۱												

														بازداری هیجانی
														استحقاق
														رهاشدگی
														بی اعتمادی
														انزوای اجتماعی
														شرم
														شکست
														آسیب پذیری
														خوبیستن تحول نیافته
														از خودگذشتگی
														معیارهای سرسختانه
														خوبیستن داری
														تنظیم شناختی مثبت
														تنظیم شناختی منفی
														پرخاشگری

مطابق نتایج جدول ۲ و ۳، ضریب همبستگی بین ویژگی‌های شخصیت و راهبردهای تنظیم شناختی (مثبت و منفی) معنادار است ($p < 0/01$)، همچنین، بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و راهبردهای تنظیم شناختی (مثبت و منفی) رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/01$)، بعلاوه، تمامی متغیرهای پژوهش با متغیر پرخاشگری همبستگی معنادار دارند ($p < 0/01$)؛ از این رو امکان بررسی مدل فراهم است و نیاز به حذف هیچ متغیری از معادله تحلیل مسیر نمی‌باشد.

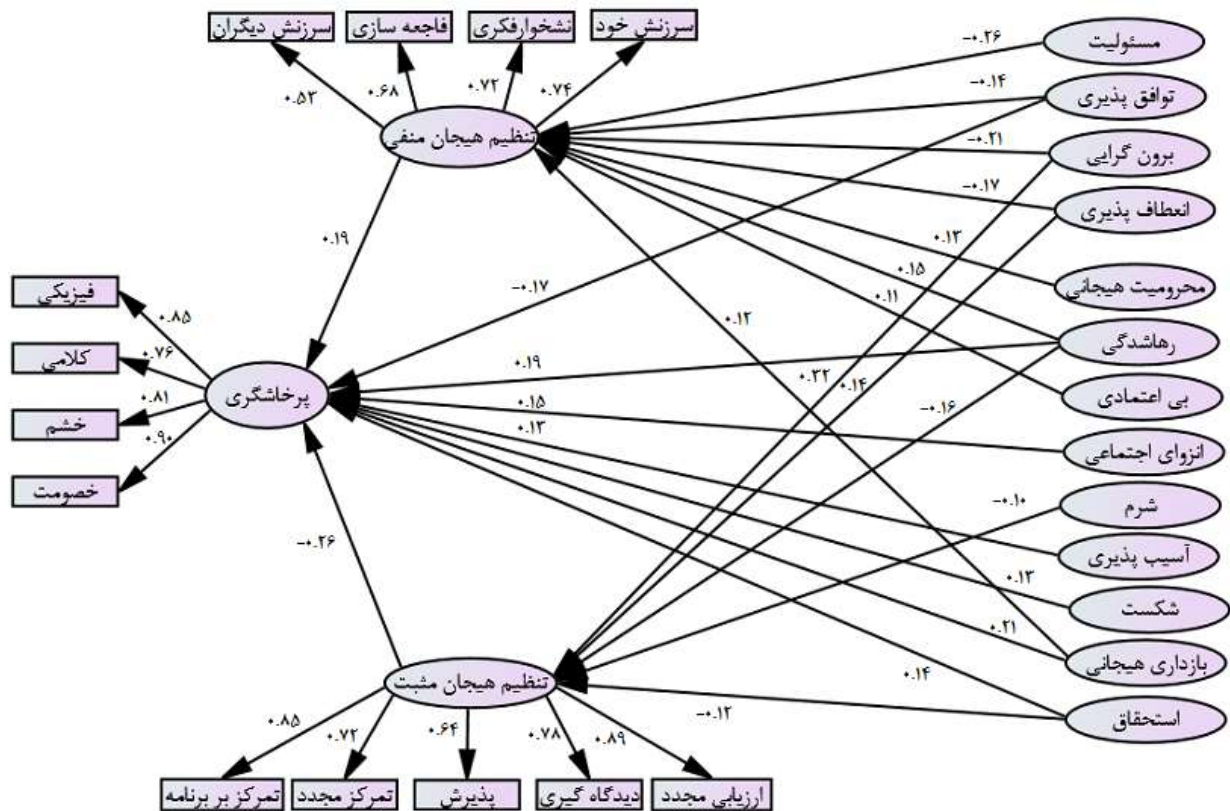
در ادامه، به منظور بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیت و طرحواره‌های ناکارآمد اولیه با نقش میانجی راهبردهای تنظیم هیجان

(مثبت و منفی) از روش معادلات ساختاری و تحلیل مسیر استفاده شد. از آنجا که شاخص‌های برازش مدل اولیه از مقادیر مطلوب برخوردار نبودند؛ لذا، با حذف مسیرهای پیشنهادی غیرمعنادار و همچنین با انجام اصلاحات پیشنهادی AMOS، مدل به برازش مطلوب رسید. در این راستا، متغیرهای روان رنجوری، وابستگی، خویشتن تحول نیافته، اطاعت، معیارهای سرسختانه و خویشتن‌داری از مدل کنار گذاشته شد. جدول ۴، شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح و بعد از اصلاح را نشان می‌دهد.

جدول ۴- شاخص‌های برازش مدل

نام آزمون	توضیحات	مقادیر قابل قبول	مقادیر به دست آمده	
			قبل از اصلاح مدل	بعد از اصلاح مدل
	کای اسکوئر نسبی	$3 <$ خوب $5 <$ قابل قبول	۶/۶۸	۱/۹۷
SRMR	ریشه میانگین مجذور باقیمانده‌ها	$0.08 <$	۶/۱۱	۰/۰۵
GFI	شاخص نیکویی برازش	$0.9 >$	۰/۶۴	۰/۹۴
AGFI	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	$0.9 >$	۰/۵۶	۰/۹۸
NFI	شاخص برازش نرم‌دار	$0.9 >$	۰/۷۳	۰/۹۷
RFI	شاخص برازش نسبی	$0.9 >$	۰/۶۶	۰/۹۵
IFI	شاخص برازش نموی	$0.9 >$	۰/۶۱	۰/۹۱
TLI	شاخص Tucker – Lewis	$0.9 >$	۰/۶۱	۰/۹۳
CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای	$0.9 >$	۰/۷۵	۰/۹۰
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	$0.08 <$ خوب $0.1 >$ ضعیف	۰/۱۳	۰/۰۶

طبق نتایج جدول ۴، شاخص‌های برازش مدل اولیه (قبل از اصلاح) دارای مقادیر مطلوب نمی‌باشد؛ اما شاخص‌های بعد از اصلاح، حاکی از برازش مطلوب مدل با حذف مسیرهای غیرمعنادار و اصلاح مدل است. در ادامه، به منظور بررسی روابط بین متغیرهای، نتایج حاصل از تحلیل مسیر مدل اصلاح شده پژوهش، در شکل ۲ و جدول ۵ ارائه شده است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل اصلاح شده پژوهش

جدول ۵- ضرایب مسیرهای موجود در مدل

اثر کل		اثر غیر مستقیم		اثر مستقیم		مسیر
P	B	P	B	P	B	
<0/01	-0/26	-	-	<0/01	-0/26	مسئولیت‌پذیری بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	-0/14	-	-	<0/05	-0/14	توافق‌پذیری بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	-0/21	-	-	<0/01	-0/21	برون‌گرایی بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	-0/17	-	-	<0/01	-0/17	انعطاف‌پذیری بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/13	-	-	<0/05	0/13	محرومیت هیجانی بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/15	-	-	<0/05	0/15	رهاشدگی بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/11	-	-	<0/05	0/11	بی‌اعتمادی بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/12	-	-	<0/05	0/12	بازداری هیجانی بر راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	0/32	-	-	<0/01	0/32	برون‌گرایی بر راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/05	0/14	-	-	<0/05	0/14	انعطاف‌پذیری بر راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/01	-0/16	-	-	<0/01	-0/16	رهاشدگی بر راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/05	-0/10	-	-	<0/05	-0/10	شرم بر راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/05	-0/12	-	-	<0/05	-0/12	استحقاق بر راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/01	-0/17	-	-	<0/01	-0/17	توافق‌پذیری بر پرخاشگری
<0/01	0/19	-	-	<0/01	0/19	رهاشدگی بر پرخاشگری
<0/05	0/15	-	-	<0/05	0/15	انزوای اجتماعی بر پرخاشگری

<0/05	0/13	-	-	<0/05	0/13	آسیب پذیری بر پرخاشگری
<0/05	0/13	-	-	<0/05	0/13	شکست بر پرخاشگری
<0/01	0/21	-	-	<0/01	0/21	بازداری هیجانی بر پرخاشگری
<0/05	0/14	-	-	<0/05	0/14	استحقاق بر پرخاشگری
<0/01	0/19	-	-	<0/01	0/19	راهبردهای تنظیم هیجانی منفی بر پرخاشگری
<0/01	-0/26	-	-	<0/01	-0/26	راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت بر پرخاشگری
<0/01	-0/19	<0/01	-0/11	0/08	-0/08	مسئولیت پذیری بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	-0/16	<0/01	-0/09	<0/01	-0/17	توافق پذیری بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	-0/19	<0/01	-0/12	0/10	-0/07	برون گرایی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
0/14	-0/02	<0/01	-0/10	0/09	0/08	انعطاف پذیری بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/10	<0/01	0/05	0/13	0/05	محرومیت هیجانی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	0/26	<0/01	0/07	<0/01	0/19	رهاشده‌گی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/05	0/11	<0/05	0/04	0/10	0/07	بی اعتمادی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	0/23	<0/05	0/02	<0/01	0/21	بازداری هیجانی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی منفی
<0/01	-0/16	<0/01	-0/09	0/10	-0/07	برون گرایی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
0/11	0/03	<0/01	-0/05	0/09	0/08	انعطاف پذیری بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/05	0/14	<0/01	-0/05	<0/01	0/19	رهاشده‌گی بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
0/08	0/05	<0/05	-0/02	0/10	0/07	شرم بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت
<0/05	0/11	<0/05	-0/03	<0/05	0/14	استحقاق بر پرخاشگری با واسطه‌گری راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت

طبق نتایج مندرج در شکل ۲ و جدول ۵، از بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت‌پذیری، توافق‌پذیری، برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری اثر منفی و معناداری بر راهبردهای ناسازگارانه تنظیم شناختی هیجان (راهبردهای تنظیم هیجانی منفی) داشتند. همچنین، طرحواره‌های محرومیت هیجانی، رهاشده‌گی، بی‌اعتمادی و بازداری هیجانی به طور مثبت و معناداری بر راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجانی اثرگذار بودند. از سوی دیگر، برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری تاثیر مثبت و رهاشده‌گی، شرم و استحقاق تاثیر

منفی بر راهبردهای سازگارانه (راهبردهای تنظیم هیجانی مثبت) داشتند. به علاوه، از بین ویژگی‌های شخصی، توافق‌پذیری اثر منفی و معنادار و از بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه، طرحواره‌های رهاشدگی، انزوای اجتماعی، آسیب‌پذیری، شکست، بازداری هیجانی و استحقاق تأثیر مثبت و معناداری بر پرخاشگری داشتند. در نهایت، مسئولیت‌پذیری، توافق‌پذیری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، شرم، بازداری هیجانی و استحقاق توانستند از طریق راهبردهای تنظیم هیجان تأثیر غیرمستقیم بر پرخاشگری داشته باشند. بقیه متغیرها تأثیر معناداری نداشتند. راهبردهای سازگارانه تنظیم هیجان نیز اثر منفی و راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجان اثر مثبت و معناداری بر پرخاشگری داشتند. این نتایج نقش میانجی راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در رابطه بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و ویژگی‌های شخصی با پرخاشگری را تایید می‌نماید

بحث و نتیجه گیری

دارای طرحواره‌های بریدگی و طرد، انتظار ندارند که نیازهای امنیت، ثبات، محبت، همدلی، در میان گذاشتن احساس‌ها، پذیرش و احترامشان به شیوه‌ای قابل پیش‌بینی ارضاء شود. در حوزه طرحواره‌های خودگردانی و عملکرد مختل انتظارهای فرد از خود و محیط با توانایی‌های محسوس او برای جدایی، بقا و عملکرد مستقل یا انجام موفقیت‌آمیز کارها تداخل می‌کند.

علاوه بر آن نتایج نشان داد ۴ بعد محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی و بازداری هیجانی از ابعاد طرحواره‌های ناکارآمد دارای قدرت پیش‌بینی معناداری برای راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجانی هستند. این یافته نیز با نتایج حاصل از یافته‌های تحقیقات قبلی همسو است [۲۹، ۳۰، ۳۱] و در تبیین این نتایج می‌توان گفت طرحواره‌های ناسازگار اولیه به دلیل اینکه سبب اسنادهای غیرمنطقی و تعمیم‌های افراطی و فاجعه‌آمیز می‌گردد، باعث می‌شود فرد در موقعیت‌های هیجانی نتواند به صورت کارآمد با هیجان‌ات خود مواجه شود و این موضوع، زمینه را برای بدعملکردی تنظیم هیجانی فراهم می‌کند [۴۵]. افراد دارای طرحواره محرومیت هیجانی به علت عدم ارضاء نیازهای عاطفی، همواره احساس بی‌پناهی و بی‌توجهی از سوی دیگران می‌کنند و گاهی هیچ میزانی از محبت و توجه برایشان ارضاکنده نیست. مهرطلبی و توقع بالا از دیگران، تا حدود زیادی، کنترل صحیح و مدیریت مناسب هیجان‌ها و حفظ خونسردی را برای این افراد مشکل می‌کند و احتمال استفاده از راهبردهای ناسازگار هیجانی را افزایش می‌دهد. از طرفی، طرحواره بازداری هیجانی با محدودیت در

پژوهش حاضر به بررسی نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و ویژگی‌های شخصی با پرخاشگری نوجوانان پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که بین طرحواره‌های رهاشدگی، انزوای اجتماعی، آسیب‌پذیری شکست، بازداری هیجانی و استحقاق با پرخاشگری در نوجوانان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. این نتایج همسو با نتایج پژوهش‌های دیگر است [۱۵، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲]. در تبیین این یافته می‌توان گفت: زمانی که طرحواره‌ها فعال می‌شوند، می‌توانند بر ادراک واقعیت و پردازش شناختی فرد اثر بگذارند. وجود طرحواره‌های ناکارآمد اولیه زمینه سوگیری در تفسیر فرد از رویدادها را فراهم می‌آورند و این سوگیری‌ها خود را به صورت نگرش‌های تحریف شده، گمانه‌های نادرست، اهداف و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه نشان می‌دهند؛ از جمله باعث بروز پرخاشگری در افراد می‌شوند. بدین ترتیب که در مواجهه با یک موقعیت برانگیزاننده، طرحواره‌های ناکارآمد فرد فعال و با تحریف در فرآیندهای روانشناختی، زمینه ساز انواع مشکلات روانشناختی همچون پرخاشگری می‌شوند. طرحواره‌های ناکارآمد اولیه با داشتن مؤلفه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری، منجر به تشکیل باورهای غیرمنطقی می‌شوند و به فرد در توضیح تجارب خود کمک می‌کنند. با فعال شدن طرحواره‌ها و انتشار سطوحی از هیجان، اشکال مختلفی از آشفتگی‌های روانشناختی نظیر پرخاشگری، افسردگی، اضطراب، تعارضات بین فردی و مانند آن به صورت مستقیم یا غیرمستقیم ایجاد می‌شوند [۴۴]. افراد

این جهت به نظر می‌رسد که آسیب‌شناسی آشفتگی در تنظیم هیجان‌ها تا حد زیادی می‌تواند با حوزه‌های طرحواره‌های ناکارآمد اولیه تبیین گردد. زمانی که فرد با شرایط دشواری رو به رو می‌شود، تنظیم هیجان‌ها عامل بسیار مهمی در مدیریت موقعیت و تصمیم‌گیری درست است. در صورتی که طرحواره‌های ناسازگار ضعیف باشند و یا وجود نداشته باشند، احتمال بیشتری دارد که فرد از شیوه‌های مدیریت هیجانی سازگارانه‌تر مثل ارزیابی مجدد شناختی، تغییر توجه، به تاخیر انداختن واکنش، بروز کنترل شده خشم، پذیرش و جهت‌گیری مجدد برنامه‌ریزی استفاده کند [۶۴]؛ اما در صورتی که طرحواره‌های ناکارآمد در فرد قوی باشند، می‌توانند با فعال کردن سبک اجتناب، موجب بروز پرخاشگری به عنوان شیوه‌ای برای حل مسئله و کنار آمدن با موقعیت شوند. به عبارت دیگر، نقص در تنظیم هیجان که ریشه در نگرش‌های ناکارآمد ناشی از طرحواره‌های ناکارآمد دارند، باعث می‌شود که فرد در موقعیت‌های اجتماعی، قادر به کنار آمدن موفقیت‌آمیز با هیجان‌ها ایجاد شده نباشد [۴۸] و نشانه‌های پرخاشگری را بروز دهد. در نتیجه، نقص در تنظیم هیجان که ریشه در نگرش‌های ناکارآمد ناشی از طرحواره‌های ناکارآمد فرد دارد، باعث می‌شود که فرد در موقعیت‌های اجتماعی، قادر به کنار آمدن موفقیت‌آمیز با هیجان‌ها ایجاد شده نباشد، برای مثال افراد با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد بسیار حساسند و هیجان‌ها را بالاتر تجربه می‌کنند و از راهبردهای منفی تنظیم هیجان، برای تنظیم هیجان‌هاشان استفاده می‌کنند و همین امر، امکان دست زدن به رفتارهای پرخاشگرانه را در موقعیت‌هایی که امکان به کارگیری این راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجان وجود دارد افزایش می‌دهد و افراد دارای طرحواره استحقاق، به دلیل توقع بسیار بالا و انتظار احترام مضاعفی که از دیگران دارند، تصور می‌کنند دیگران باید طبق خواسته‌هایشان عمل کنند و این را حتی وظیفه دیگران قلمداد می‌کنند. به دلیل توقعات بالا، در تعارضات و چالش‌های میان فردی نیز، انتظار دارند خواسته آنها عملی شود و دیگران کوتاه بیایند و در صورت برآورده نشدن انتظاراتشان، قادر نیستند افکار و احساسات منفی خود را مدیریت نمایند و به راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجان‌ها روی می‌آورند. در واقع، از راهبردهای ناسازگارانه برای رسیدن به خواسته‌های خویش استفاده می‌کنند تا دیگران

ابراز هیجان‌ها همراه است و افراد دارای این طرحواره، سعی در کنترل هیجان‌ها مثبت یا منفی خود دارند و به علت ترس از شرم یا پیامدهایی نظیر رهاشدگی و یا تنبیه به هیجان‌ها خود اجازه بروز نمی‌دهند و این اقدام به طور معمول با عدم به کارگیری هیجان‌ها سازگارانه و استفاده از راهبردهای ناسازگارتر همراه است.

یافته‌های تحقیق نشان داد که طرحواره‌های ناکارآمد اولیه از طریق راهبردهای شناختی تنظیم هیجان با پرخاشگری رابطه دارند و طرحواره‌های محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، شرم، بازداری هیجانی و استحقاق توانستند تاثیر غیرمستقیم بر پرخاشگری داشته باشند. این نتایج را می‌توان از جهاتی با یافته‌های حاصل از پژوهش‌های دیگر [۳۲، ۲۰، ۳۳] که به بررسی نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم هیجان در رابطه بین ابعاد طرحواره‌های ناکارآمد اولیه و سایر رفتارهای تکانشی و منفی پرداخته‌اند، همسو دانست. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که آشفتگی هیجانی و استفاده از راهبردهای ناسازگارانه تنظیم هیجان باعث می‌شود که فرد نسبت به خود و دیگران احساس ناخوشایندی تجربه کند و از شیوه‌های تنظیم هیجانی ناسازگارانه در برخورد با شرایط دشوار و استرس‌زا استفاده کند. آشفتگی در تنظیم هیجان‌ها سبب رفتارهای تکانه‌ای، دشواری در پیگیری رفتارهای هدفمند و دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم رفتار و هیجان منطقی و هدفمند می‌شود. از این رو، افرادی که آشفتگی هیجانی دارند، زمانی که با شرایط دشوار مواجه می‌شوند به جای استفاده از شیوه‌های راه حل محور و هیجان محور سازنده برای کنار آمدن و حل مسئله، از شیوه‌های مدیریت هیجانی ناسازگارانه‌تر مثل سرزنش خود و سرزنش دیگران، نشخوار فکری و فاجعه آمیز پنداری استفاده می‌کنند [۴۶]. این شیوه‌های تنظیم هیجان می‌تواند منجر به پرخاشگری شوند. از سوی دیگر، طرحواره‌های ناکارآمد اولیه زمینه‌ای هیجانی دارند. نیازهای افراطی افراد و عدم ارضاء یا ارضاء آنها منجر به شکل‌گیری طرحواره می‌شود. با فعال شدن طرحواره، فرد از شیوه‌های تنظیم هیجانی ناسازگارانه برای محیط استفاده می‌کند. در واقع، طرحواره‌های ناسازگار اولیه از عوامل موثر در تجربه مشکلات هیجانی افراد است و به اعتقاد یانگ و همکاران، برجسته بودن طرحواره‌های ناسازگار اولیه، بی‌نظمی هیجان را افزایش می‌دهد [۴۷]. از

با راهبردهای سازگارانه تنظیم شناختی هیجان دارند. این نتایج همسو با یافته‌های برخی از تحقیقات بود (۲۸ و ۳۵). در تبیین این نتایج می‌توان گفت که نوع راهبردهای تنظیم هیجان توسط یک فرد و اثربخشی نظم جویانه آنها، وابسته به خصوصیات روانی، جسمانی و شخصیتی فرد است. به عبارت دیگر، ممکن است نوع و اثربخشی راهبردهای تنظیم هیجان بر اساس انتخاب فردی، خصوصیات شخصیتی و موقعیت‌های هیجانی متفاوت باشد. ویژگی‌های شخصیتی افراد باعث می‌شود که به طور ثابتی از راهبردهای تنظیم هیجانی و مقابله‌ای مشخصی بیشتر از راهبردهای دیگر استفاده کنند [۴۷]. همان گونه که اشاره گردید وجود برخی ویژگی‌ها نظیر گشودگی نسبت به تجارب جدید، انعطاف و سازش، پذیرا بودن، کنجکاو و متعهد بودن در ابعاد شخصیتی فوق، زمینه را برای کاهش احتمال به کارگیری هیجان‌نا منفی و تعدیل این نوع هیجان‌نا فراهم می‌آورد و علاوه بر آن، چالش‌پذیری و پذیرش عقاید متضاد در افراد برون‌گرا و انعطاف‌پذیر، با احتمال بالاتر به کارگیری هیجان‌نا مثبت همراه خواهد بود. به عنوان مثال، افراد توافق‌پذیر با ویژگی‌هایی مانند نوع دوستی، همدلی، فروتنی و همراهی، بیشتر احتمال دارد که سختی‌ها، مصائب و ناملاپمات را تحمل کنند؛ در نتیجه این‌گونه افراد سعی می‌کنند به تجارب ناخوشایند و مشکلات خویش معنی مثبتی دهند (راهبرد ارزیابی مجدد مثبت)، ناملاپمات را بپذیرند (راهبرد پذیرش) و برای مدیریت تجارب منفی خود برنامه‌ریزی نمایند (راهبرد تمرکز مجدد بر برنامه‌ریزی و بالعکس [۴۹]. برون‌گرایان نیز از راهبردهای تنظیم هیجانی سازگارانه بیشتر و راهبردهای ناسازگارانه کمتر استفاده می‌نمایند. این افراد در موقعیت‌ها و چالش‌های اجتماعی و میان‌فردی خوش‌بین و در کلام و رفتار نیز خوش‌مشرب و مهربان هستند. در بین ویژگی‌های شخصیتی، برون‌گرایی با استفاده از سرکوب، همبستگی منفی دارد [۵۰]. این ویژگی‌ها به آنان کمک می‌کند تا در برخورد با تعارضات میان‌فردی از راهبردهای مثبت برای کنار آمدن فرد با وضعیت تنش‌زا و اتفاقات ناگوار استفاده کنند. درواقع، برون‌گرایی احتمال به کار بستن راهبردهای سازگارانه همچون پذیرش و ارزیابی مجدد موقعیت را که از طریق آنها، هیجان‌های خود را به صورت هوشیارانه تعدیل می‌کنند، افزایش می‌دهد، تا بتوانند به صورت مناسبی به

را مجاب و وادار به پذیرش خواسته خود کنند. این افراد با سرزنش و تحقیر دیگران و یا با تفکر نشخواری، خشم خود را بالا برده و آماده هر گونه اقدام تمانشی و هیجانی هستند. در این وضعیت که افراد هم به لحاظ هیجانی لبریز از خشم و هیجان‌نا منفی هستند و هم به لحاظ شناختی سرشار از افکار خودخواهانه و منفی هستند، احتمال بروز رفتارهای پرخاشگرانه به صورت رفتاری یا کلامی افزایش می‌یابد و به جای استفاده از اقدامات منطقی، اقدام به رفتارهای تکانشی و پرخاشگرانه می‌کنند.

نتایج پژوهش همچنین، ارتباط منفی مستقیم بین توافق‌پذیری و پرخاشگری را نیز همسو با نتایج تحقیقات دیگر [۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳] تایید نمود. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که ویژگی‌های شخصیتی الگوی نسبتاً پایداری از احساسات، نگرش‌ها و رفتارهای معمولی یک فرد را تشکیل می‌دهند و به عنوان متغیرهای کلیدی پیش‌بینی‌کننده پرخاشگری در نظر گرفته می‌شوند. در واقع، ویژگی‌های شخصیتی افراد، در واکنش آنها به امور از جمله فشار و استرس زندگی تاثیرگذار بوده و باعث می‌شود افراد با توجه به ویژگی‌های شخصیتی خود رفتارهای پرخاشگرانه یا سازگارانه نشان دهند و بسته به این ویژگی‌های شخصیتی پرخاشگری افراد کاهش یا افزایش می‌یابد. ویژگی توافق‌پذیری با مهربانی، اعتماد، سازش با دیگران، نوع دوستی و تمایل به همدلی و کمک به دیگران مشخص می‌شود و در مقایسه با سایر افراد، معمولاً سطوح پایین‌تری از خصومت و تحریک‌پذیری دارند و به جای درگیری در زمان بروز تعارضات بین فردی، حتی در موقعیت‌های تحریک‌آمیز از واکنش‌های تهاجمی اجتناب می‌کنند [۱۰]. وجود این مشخصه در افراد، باعث توافق و سازش در موقعیت‌های برانگیزاننده می‌گردد و رفتار پرخاشگرانه را به حداقل می‌رساند.

نتایج همچنین بیانگر این بود که از بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت‌پذیری، توافق‌پذیری، برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری، رابطه منفی با راهبردهای ناسازگارانه تنظیم شناختی هیجان و برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری رابطه مثبت

تقاضاهای محیطی متنوع پاسخ دهند.

علاوه بر یافته‌های فوق، نتایج بیانگر نقش واسطه‌ای راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی مسئولیت‌پذیری، توافق‌پذیری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری با پرخاشگری بود. می‌توان تا حدودی این نتایج را با یافته‌های حاصل از پژوهش‌های [۳۴] و [۲۸] که نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم هیجان را در رابطه بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی و سایر رفتارهای تکانشی و منفی نشان داده‌اند، قابل مقایسه دانست. در تبیین این یافته هم می‌توان اذعان داشت افرادی که از راهبردهای سازگاران تنظیم هیجان بیشتر استفاده می‌کنند، هیجانان و احساسات خود را در هنگام مواجهه با چالش‌های زندگی بهتر تنظیم نموده و در نتیجه بکارگیری حل مسئله سازگاران در برخورد با موقعیت آشفته ساز، موفقیت‌های بیشتری یافته و در این افراد کمتر شاهد رفتارهای مخرب از جمله پرخاشگری هستیم؛ در مقابل، استفاده از راهبردهای منفی تنظیم هیجان، باعث وقوع مشکلاتی در بازداری تکانه‌های پرخاشگری و دسترسی محدود به راهبردهای مناسب تنظیم هیجان می‌شود و در نتیجه دسترسی محدود به راهبردهای موثر تنظیم شناختی هیجان، فرد برای خاتمه دادن به حالت عاطفی منفی به رفتارهای پرخاشگرانه دست می‌زند [۵۱]. از سوی دیگر، تفاوت‌های فردی و ویژگی‌های شخصیتی افراد، منجر به واکنش‌های متفاوت در پاسخ به شرایط تنش‌زا و ناخوشایند خواهد شد. به عنوان مثال، برون‌گرایان بیشتر از راهبردهای تنظیم هیجانی سازگاران و کمتر از راهبردهای ناسازگاران بهره می‌گیرند و انعطاف‌پذیری نیز با استفاده بیشتر از راهبردهای تنظیم هیجانی سازگاران و استفاده کمتر از راهبردهای ناسازگاران همراه است [۲۸]. ویژگی برون‌گرایی افراد را قادر می‌سازد در برخورد با تعارضات میان فردی، بیشتر از راهبردهای سازگاران و مثبت برای کنار آمدن با وضعیت تنش‌زا و اتفاقات ناگوار استفاده کنند. در واقع، برون‌گرایی احتمال به کارگیری راهبردهای سازگاران را افزایش می‌دهد و همین امر به آنها در تعدیل هیجانان و پاسخ بهتر و صحیح‌تر به وقایع محیطی کمک می‌کند. این راهبردهای سازگاران نیز به نوبه خود باعث می‌شوند فرد اقدام به رفتارهای منطقی و سازگاران کند و از رفتارهای تکانشی و پرخاشگرانه اجتناب ورزد. همچنین، افراد برون‌گرا به دلیل برخوردار بودن از

توانمندی‌های شخصیتی همچون جرات‌مندی، در چالش‌های اجتماعی بر ابعاد مثبت تاکید کرده و به صورت قاطعانه عمل می‌کنند و از راهبردهای هیجانی منفی و در نتیجه رفتارهای هیجانی منفی بالاخص پرخاشگری اجتناب می‌کنند. از سوی دیگر، افراد برخوردار از ویژگی انعطاف‌پذیری، در مورد وقایع پیرامون کنجکاوند و تمایل به پذیرش عقاید جدید و ارزش‌های غیر متعارف دارند. این افراد همچنین عمیق‌تر و بیشتر از اشخاص انعطاف‌ناپذیر، هیجان‌های مثبت و منفی را تجربه می‌کند. این توانایی‌ها این احتمال را افزایش می‌دهد که در برخورد با چالش‌های میان فردی، با روی باز و گشوده و پذیرش بالا به موقعیت و رخداد بنگرند و قبل از هر گونه عمل و اقدام تکانشی، موقعیت را مجدد و به صورت دقیق مورد بررسی و ارزیابی قرار داده و برای اقدامی فکری برنامه‌ریزی کنند که همین امر باعث افزایش توانمندی فرد در بکارگیری راهبردهای سازگاران تنظیم هیجان می‌گردد. این توانایی‌ها منجر به تجربه‌ای جدید در خزانه رفتاری و روانی فرد و افزایش احتمال اقدامات فکری و منطقی و اجتناب از اقدامات هیجانی و پرخاشگرانه خواهد شد.

محدودیت‌ها و پیشنهادات پژوهش (در صورت وجود)

هرچند پژوهش حاضر نتایج جالب توجهی را در زمینه نقش واسطه‌گری راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناکارآمد اولیه با پرخاشگری در دانش‌آموزان نشان داد، اما در انجام این پژوهش محدودیت‌هایی وجود داشت که از آن جمله می‌توان به این موارد زیر اشاره کرد: ماهیت پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و استنباط علی از نتایج آن باید با احتیاط صورت گیرد. شرکت‌کنندگان پژوهش صرفاً دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم بوده‌اند و در تعمیم به جمعیت‌های دیگر باید محتاط بود. همچنین، می‌توان از نتایج حاصل از پژوهش حاضر، پیشنهادات پژوهشی و کاربردی مطلوبی استخراج نمود. از جمله اینکه با توجه به نقش واسطه‌گری راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در این پژوهش، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی نقش

copsyc. 2017. 03. 034

[6]. Deason L D, Dahlen E. R, Madson, M. B, Bullock-Yowell, E. Five-factor model of personality, social anxiety, and relational aggression in college students, *Journal of College Student Development*, (2019); 60 (1), 110-114, 201. <https://doi.org/10.1353/csd.2019.0007>

[7]. Park S, Lee Y, Seong S, Chang S, Lee Y, Hahm B, Hong, J. A cross sectional study about associations between personality characteristics and mental health service utilization in a Korean national community sample of adults with psychiatric disorders. *BMC Psychiatry*, (2017); 17(1), <https://doi.org/10.1186/s12888-017-1322-2>

[8]. Dam V, Hjordt L, Da Cunha-Bang S, Sestoft D, Knudsen G, Stenbæk D. P. 2. 022 - Five-factor personality is associated with aggression and mental distress in violent offenders. *European Neuropsychopharmacology*, (2017); S35-S36. <https://doi.org/10.1016/j.euroneuro.2017.12.061>

[9]. Cavalcanti J, Pimentel C. Personality and aggression: A contribution of the General Aggression Model. *Estudos de Psicologia (Campinas)*, (2016); 33(3), 443-451. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1590/1982-02752016000300008>

[10]. Quan F, Yang R, Xia L. The longitudinal relationships among agreeableness, anger rumination, and aggression: *Current Psychology*, (2021); 40: 9-20. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01030-6>.

[11]. Devilly G, O'Donohue R, Brown K. Personality and frustration predict aggression and anger following violent media. *Psychology, Crime & Law*, (2021); 10(1), 1-10. <http://dx.doi.org/10.1080/1068316X.2021.1999949>

[12]. Hyatt C. S, Zeichner A, Miller J. D. Laboratory aggression and personality traits: A meta-analytic review. *Psychology of Violence*, (2019); 9(6), 675-689. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/vio0000236>

[13]. Hasan y, Eldous h. The Role of Personality Traits and Situational Factors as Determinants of Aggression. *Open psychology journal*, (2020); 13(10), 288-282. <http://dx.doi.org/10.2174/1874350102013010282>

[14]. Pilkington P, Younana R, Bishop A. Early maladaptive schemas, suicidal ideation, and self-harm: A meta-analytic review, *Journal of Affective Disorders Reports* 3, (2021); Volume 3, 100051. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2020.100051>

[15]. Shorey, R, Elmquist, J Anderson S, Stuart, G. (2015). The relationship between early maladaptive schemas, depression, and generalized anxiety among adults seeking residential treatment for substance use disorders. *Journal of Psychoactive Drugs*, 47(3): 230-8. <https://dx.doi.org/10.1080%2F02791072.2015.1050133>

[16]. Taylor D, Harper, S. Early maladaptive, social functioning and distress in psychosis: A preliminary investigation. *Clinical Psychologist*, (2017); 21(2) 135-142. <https://doi.org/10.1111/cp.12082>

واسطه‌ای سایر راهبردهای تنظیم هیجان از جمله راهبردهای رفتاری تنظیم هیجان نیز مورد بررسی قرار گیرد تا نگاهی جامع‌تر نسبت به راهبردهای تنظیم هیجان در بین متغیرهای شخصیتی با پرخاشگری به دست آید. از سوی دیگر، با توجه به اینکه پژوهش حاضر نشان داد ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری تأثیر منفی بر پرخاشگری دارند، پیشنهاد می‌شود مشاوران، روان‌شناسان و معلمان، زمینه آموزش این مهارت‌ها را برای دانش‌آموزان فراهم آورند. همچنین، با توجه به تأثیر مثبت طرحواره‌های محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، شرم، بازداری هیجانی و استحقاق بر پرخاشگری، پیشنهاد می‌گردد متولیان حوزه تعلیم و تربیت و مشاوران در زمینه آموزش مهارت‌های لازم و طرحواره درمانی جهت کاهش طرحواره‌ها اهتمام ورزند.

منابع

منابع مورد استفاده را به ترتیب شماره آن در متن

مقاله، پشت سر هم قرار دهید.

[1]. Isaksson J, Selinus, E. N Åslund C, Nilsson K. W. Physical activity in early adolescence predicts depressive symptoms 3 years later: A community-based study *Journal of Affective Disorders*, (2020); 277, 825-830. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.09.008>

[۲]. لطفی سعیدآباد، ش. بشرپور، س. رفیعی راد، زهره. نقش میانجی مطلوبیت اجتماعی در ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و نگرش‌های ناکارآمد با رفتارهای پرخاشگرانه نوجوانان. *رویش روان‌شناسی* ۱۴۰۱؛ ۱۱ (۴): ۷۵-۸۸. <http://frooyesh.ir/article-1-3349-fa.html>

[3]. Sijtsema J. J. , Lindenberg S. Peer influence in the development of adolescent antisocial behavior: Advances from dynamic social network studies. *Developmental Review*, (2018); 50, 140-154. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.08.002>

[۴]. انصافداران، ف. بساک نژاد، س. ارشدی، ن. اثربخشی برنامه آموزشی جایگزین پرخاشگری بر رفتارهای ضد اجتماعی و نشخوار خشم در دختران نوجوان شهر اهواز. *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*. ۱۳۹۸؛ ۷ (۳): ۳۰۶-۳۱۵. <http://journal.ihpsa.ir/article-1-1104-fa.html>

[5]. Allen J. J, Anderson C. A, Bushman B. General Aggression model. The international encyclopedia of media effects, (2017); 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.->

- [26]. McLean CP, Zang Y, Gallagher T. Trauma-related cognitions and cognitive emotion regulation as mediators of PTSD change among treatment-seeking active-duty military Personnel with PTSD. *Behavior Therapy*. (2019) <https://doi.org/10.1016/j.beth.2019.03.006>
- [27]. Dixon-Gordon K. L., Conkey L. C., Whalen D. J. Recent advances in understanding physical health problems in personality disorders. *Current Opinion in Psychology*, (2018); 21(3), 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.08.036>
- [28]. Barańczuk U. The five factor model of personality and emotion regulation: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*. (2019); 139, 217-227. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.11.025>
- [29]. Franklin R. S., Gold mark J. Social anxiety disorders Anxiety disorders and gender. Springer international in publishing Switzerland, (2015); 49-67. <https://doi.org/10.17759/cpse.2020090401>
- [۳۰]. شعبانی خدیو، ا. احمدیان، ح. رابطه ارضاء نیازهای بنیادی روانی و اختلال تنظیم هیجانی با نقش میانجیگری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا همدان. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۳۹۸؛ ۲۰(۱): ۱۰۱-۱۱۱. <https://doi.org/10.30486/jsrp.2019.663548>
- [۳۱]. کوچی، ص. مامی، ش. احمدی، و. نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و خودکارآمدی اجتماعی در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اضطراب اجتماعی در دختران نوجوان *مجله علوم روانشناختی* ۱۴۰۰؛ ۲۰ (۱۰۲): ۹۵۳-۹۶۶. <http://psychologicalscience.ir/article-1-1156-fa.html>
- [32]. Gorji M, Salehi S. The Role of Early Maladaptive Schemas and Cognitive Emotion Regulation Strategies in Predicting Resilience. *Quarterly Journal of Social Work*, (2020); 8(4), 52-60. <http://socialworkmag.ir/article-1-481-en.html>
- [33]. Mc Donnell E, Hevey D, McCauley M, Ducray K. N. Exploration of associations between early maladaptive schemas, impaired emotional regulation, coping strategies and resilience in opioid dependent poly-drug users. *Substance Use & Misuse*, (2018)53(14), 2320-2329. <https://doi.org/10.1080/10826084.2018.1473438>
- [۳۴]. رزاق پور، م. حسین زاده، ع. نقش میانجیگر راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با نشانه‌های جسمانی‌سازی دانشجویان دختر. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*. ۱۳۹۸؛ ۲(۱): ۲۹۵-۳۱۶. <https://doi.org/10.29252/apsy.13.2.295>
- [35]. Hughes D. J Kratsiotis I. K, Niven K, Holman, D. Personality traits and emotion regulation: A targeted review and recommendations. *Emotion*, 20(1), (2020); 63. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/emo0000644>
- [36]. Meyers LS, Gamst GC, Guarino AJ. Applied [17]. Van Wijk-Herbrink M, Roelofs J, Broers, N. J, Rijkeboer M. M, Arntz A, Bernstein D. P. Validation of schema coping inventory and schema mode inventory in adolescents. *Journal of Personality Disorders*. Advance Online Publication, (2018); 32(2), 220-241. <https://doi.org/10.1111/cp.12082>
- [۱۸]. حسین پور، ص و بابا پور خیرالدین، جلیل. رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با پرخاشگری در نوجوانان، چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران. ۱۳۹۵. <https://civilica.com/doc/546899>
- [۱۹]. صیدی نژاد، ع. قدمی، مریم. مرادپور، بهروز. بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با پرخاشگری و اضطراب مدرسه در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی: نقش میانجی‌گری سلامت روان والدین، دومین کنفرانس روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و علوم انسانی، ۱۴۰۲. <https://civilica.com/doc/1680287>
- [۲۰]. محسنی، ش. برزگر، م. رضایی، ا. تاثیر راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در پیوندهای علی بین طرح‌واره‌های ناکارآمد اولیه، نشخوار خشم و پرخاشگری *مجله علوم روانشناختی*. ۱۴۰۱؛ ۲۱(۱۱۹): ۲۲۸۴-۲۲۶۹. <http://psychologicalscience.ir/article-1-1722-fa.html>
- [21]. Li D, Li D, Wu N, Wang Z. Intergenerational transmission of emotion regulation through parents. Reactions to children's negative emotions: Tests of unique, actor, partner, and mediating effects. *Children and Youth Services Review*, (2019); 101, 113-122. <https://DOI:10.1016/j.childyouth.2019.03.038>
- [22]. Wang X, Yang L, Yang J, GAO L, Zhao F, Xie X, Lei L. Trait anger and aggression: A moderated mediation model of anger rumination and moral disengagement. *Personality and Individual Differences*, (2018); 125, 44-49. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.paid.2017.12.029>
- [23]. Kokkinos C. M, Algiovanolglou I, Voulgaridou. A. Emotion Regulation and Relational Aggression in Adolescents: Parental Attachment as Moderator. *Journal of Child and Family Studies*. (2019). <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01491-9>
- [24]. Garofalo C, Neumann C. S, Patrizia V. Psychopathy and aggression: The role of emotion dysregulation. *Journal of Interpersonal Violence*, (2021); 36(23-24), NP12640-NP12664. <https://doi.org/10.1177%2F0886260519900946>
- [25]. Richmond J, Tull M, Gratz K. L. The roles of emotion regulation difficulties and impulsivity in the associations between borderline personality disorder symptoms and frequency of nonprescription sedative use and prescription sedative/opioid misuse. *Journal of Contextual Behavioral Science*, (2020); 16, 62-70 <https://dx.doi.org/10.1016%2Fj.jcbs.2020.03.002>

دانشجویان دختر. روان‌شناسی کاربردی، ۱۳۹۸؛ ۱۳(۲) (پیاپی ۵۰): ۲۹۵-۳۱۶. <https://www.sid.ir/paper/151702/fa>

[47]. Gerges, S., Hallit, S., Malaeb, D., Obeid, S. Maladaptive Cognitive Schemas as Predictors of Disordered Eating: Examining the Indirect Pathway through Emotion Regulation Difficulties. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, (2022), 19 (18), 11620.

[۴۸]. ایمانی، س؛ الخلیل، ی. شکری، امید. بررسی رابطه نگرشهای ناکارآمد با اضطراب اجتماعی در نوجوانان دانش آموز: نقش میانجیگری تنظیم هیجان. *فصلنامه روانشناسی، تربیتی*، ۱۳۹۸، ۱۶(۳۳)، ۲۸-۱.

[۴۹]. قایوسفی، ع. ترخان، م. فرمانی، ا. نقش پنج عامل بزرگ شخصیت در پیش‌بینی راهبردهای تنظیم شناختی هیجان با واسطه‌گری مؤلفه‌های صبر به‌منظور ارایه مدل. *مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۱۳۹۶؛ ۷(۲۶): ۴۳-۶۴. <https://doi.org/10.22054/jcps.2017.7391>

[50]. Kobylinska, D. Kusev, P. Flexible Emotion regulation: How situational demands and individual differences influence the effectiveness of regulatory strategies. *Frontiers in psychology*, (2019), 10, 72.

[۵۱]. کمالی ایگلی، س، ابوالمعالی الحسینی، خ. تبیین پرخاشگری براساس راهبردهای مثبت و منفی تنظیم شناختی هیجان در دختران نوجوان. *فصلنامه روان‌شناسی تحلیلی شناختی*، ۱۳۹۹؛ ۱۱(۴۰): ۱-۱۱. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.28222476.1399.11.40.1.3>

۱- شریفی، مهدی؛ محمدامین‌زاده، دانا؛ سلیمانی صفت، عرفان؛ سودمنده، نسرين؛ یونسی، سید جلال. «ارتباط بین تفکر قطعی‌نگر با احساس تنهایی و افسردگی در سالمندان»: *مجله سالمندی ایران*، دوره ۳ شماره ۲۱، بهار ۱۳۹۶: ۲۷۶-۲۸۷.

2- Loh, S, M, I., Schutte, N, S & Thorsteinnsson, E, B. (2014). Be happy: The role of resilience between characteristic affect and symptoms of depression. *Journal Happiness Studies*, 15 (5), 1125- 1138

multivariate research: Design and interpretation. LA: Sage; 2016. <https://www.amazon.com/Applied-Multivariate-Research-Design-Interpretation/dp/1506329764>

[37]. Zargar M, Kakavand A. R, Jalali M. R, Salavati M. Comparison OF maladaptive early schemas and avoidance behaviors in opioid dependent men and non-dependent men. *Journal of applied psychology*. 2011 [cited 2022May11]; 5(1 (17)): 69-84. Available from: <https://www.sid.ir/fa/journal/viewpaper.aspx?Id=135880>

[۳۸]. آهی، ق. محمدی فر، م. بشارت، م. پایایی و اعتبار فرم کوتاه پرسشنامه طرح‌واره‌های یانگ. *روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۱۳۸۶؛ ۳۷(۳)، ۲۰-۵. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=86985>

[۳۹]. روشن چلسی، ز. شعیری، م. عطری فرد، م. نیک خواه، اکبر. قائم مقامی، ب. رحیمی راد، ا. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه شخصیتی ۵ عاملی نتو، نشریه علمی روان‌شناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)، ۱۳۸۵، دوره ۴، شماره ۱، ۲۷-۳۶. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=57376>

[40]. Garnefski N, Van Den Kommer T, Kraaij V, Teerds J, Legerstee J, Onstein E.. The relationship between cognitive emotion regulation strategies and emotional problems, Comparison between a clinical and non-clinical sample. *European Journal of Personality*, (2002); 16, 403-420. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/per.458>

[۴۱]. میزانی، ش. رضایی، آ. خیر، م. سهرابی، ن. نقش واسطه‌گری تنظیمی هیجان برای طرح‌واره‌های ناسازگار و عواطف منفی در جوانان. *فصلنامه علمی-پژوهشی روشها و مدل‌های روانشناختی*، ۱۳۹۰؛ ۱۲(۴۳)، ۱-۱۳. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285516.1400.12.1.1.2>

[42]. Buss A. H, Perry M. The aggression Questionnaire. *Journal of personality and social psychology*, (1992), 63(3), 452-45. <https://content.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.63.3.452>

[۴۳]. نقدی، ه. ادیب راد، ن. نورانی پور، ر. اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر پرخاشگری دانش آموزان پسر سال اول دبیرستان. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (بهبود)*، ۱۳۸۹، ۳(۴۷)، ۲۱۱-۲۱۸. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=119159>

J. Maladaptive M. J, Aspin, G, Gillman [44]. Turner through which irrational schemas as a potential mechanism psychological distress in athletes. beliefs relate to Sport and Exercise, (2019); 44, 9-16. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.psychsport.2019.04.015>

[۴۵]. کوچی، ص. مامی، ش. احمدی، و. نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و خودکارآمدی اجتماعی در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اضطراب اجتماعی در دختران نوجوان. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۴۰۰؛ ۲۰(۱۰۲): ۹۵۳-۹۶۶. <http://psychologicalscience.ir/article-1-953-966-1156-fa.html>

[۴۶]. ابراهیمی، گ. غضنفری، ا. مشهدی زاده، ش. رحیمی، سعید. مدل‌یابی افکار خودکشی بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نقش میانجی تنظیم هیجانی در بزرگسالان با سابقه ناملایمات کودکی (جسمی و جنسی). *روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۱۴۰۲؛ ۲۱(۱): ۹۵-۱۰۲. <https://doi.org/10.22070/cpap.2023.16711.1275>

[۴۷]. رزاق پور، م. حسین زاده، ع. نقش میانجیگر راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با نشانه‌های جسمانی‌سازی